PENTRU CONTINUA IMBUNĂTĂŢIRE A PREDĂRII LIMBII RUSE IN ŞCOLILE NOASTRE

DE

N. PASCU

RECTORUL INSTITUTULUI PEDAGOGIC DE LIMBA ŞI LITERATURA RUSĂ «MAXIM GORCHI»

Au trecut mai mult de patru ani, de când, conform legii reformei învăţământului, în planurile de învăţământ ale şcolilor noastre de toate gradele, a fost introdusă limba rusă. Poporul nostru a primit cu un nespus entuziasm această măsură a Partidului şi Guvernului. Dovadă în această privinţă, sunt sutele de mii de elevi şi studenţi care îşi exprimă bucuria că li s'a dat posibilitatea de a studia limba marelui popor rus, prin sârguinţa cu care studiază, şi prin succesele pe care le înregistrează an de an în învăţarea limbii ruse.

In ţara noastră, studiul limbii ruse a căpătat un caracter de masă. Copii şi vârstnici, tineretul studios şi specialiştii de toate categoriile, muncitori, intelectuali, nu pregetă în timpul lor liber să consacre un ceas-două studiului gramaticii limbii, ruse, cititului ziarelor sovietice, operelor marilor scriitori ruşi şi sovietici. Oamenii muncii din republica noastră înţeleg că, stăpânind limba rusă, vor putea mai uşor să-şi însuşească marea experienţă sovietică în construirea socialismului, vor şti în mai mare măsură să valorifice această experienţă la locul de muncă al fiecăruia.

In răstimpul de patru ani amintit mai sus, s'au înfăptuit multe lucruri pentru a se crea baza materială necesară unei normale desvoltări a studiului limbii ruse. Astfel, pentru recrutarea şi pregătirea cadrelor didactice menite să predea limba rusă, s'a dus o activitate intensă prin cursurile organizate de către Institutul de perfecţionare a cadrelor didactice, prin înfiinţarea Institutului Pedagogic de limba şi literatura rusă «Maxim Gorchi», prin organizarea pe lângă universităţi a secţiilor de limba rusă, prin desvoltarea învăţământului prin corespondenţă şi seral al studiului limbii ruse, învăţământ ce se lărgeşte şi se înbunătăţeşte din an în an.

BDD-A10165 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 09:18:15 UTC)

Ministerul Invăţământului Public şi Comitetul pentru Invăţământul Superior au luat o serie de măsuri ce au avut ca scop să pună la dispoziţia cadrelor didactice, elevilor şi studenţilor, programe, manuale, material didactic, ş.a.m.d.

Toate aceste măsuri n'ar fi dat însă rezultatele aşteptate, dacă în domeniul lingvisticii n'ar fi avut loc un eveniment de o importanţă epocală: apariţia genialei lucrări a tovarăşului Stalin, « Marxismul şi problemele lingvisticii ». Fundamentând ştiinţific lingvistica pe principiile învăţăturii marxiste despre societate şi subliniind legile de desvoltare a limbii, conţinutul social şi importanţa limbii în istoria omenirii, tovarăşul Stalin a pus capăt în felul acesta vulgarizării marxismului în lingvistică, indicând totodată şi căile ei de desvoltare creatoare în folosul propăşirii societăţii.

Inarmaţi cu învăţătura tovarăşului Stalin despre limbă, profesorii de limba rusă din ţara noastră au avut posibilitatea să-şi îmbunătăţească simţitor activitatea lor didactică, şi să dea elevilor cunoştinţe temeinice în domeniul gramaticii, conversaţiei, scrisului şi cititului corect şi expresiv. Materialele rezultate de pe urma examenului de admitere la Institutul Pedagogic « Maxim Gorchi » din acest an, confirmă o oarecare îmbunătăţire a cunoştinţelor elevilor în domeniul limbii ruse. Astfel, absolvenţii unor licee din Capitală, absolvenţii şcolilor din regiunile Iaşi, Suceava şi Bacău, au făcut faţă cu succes cerinţelor examenului de admitere. Lucrările scrise ale acestor candidaţi conţin puţine greşeli; bagajul de cuvinte este bogat, pot conversa în cadrul unei tematici uşoare, sunt deprinşi să întrebuinţeze în practică, cunoştinţele teoretice din domeniul gramaticii.

Privind în ansamblu însă pregătirea absolvenţilor şcolilor medii care s'au prezentat la examenul de admitere la Institutul « Maxim Gorchi » în vara aceasta, nu putem vorbi despre o îmbunătăţire deplină în predarea limbii ruse, în şcolile noastre de toate gradele. Majoritatea candidaţilor au cunoştinţe formale, ceea ce ne dă dreptul să credem că, în predarea limbii ruse în şcoli, rădăcinile formalismului stau înfipte încă destul de adânc.

Iată câteva exemple. Conform dispoziţiilor Comitetului pentru Invăţământul Superior, candidaţii la examenul de admitere au fost supuşi unui examen scris şi oral la limba rusă. Rezultatul examenului scris: 45% din candidaţi au făcut mai mult de 10 greşeli într'o dictare din cele mai simple. Din cei 46 de absolvenţi ai şcolilor medii din Capitală, prezentaţi la examenul de admitere, 23 n'au putut face faţă greutăţilor acestei dictări elementare. Din lucrările a 13 candidaţi absolvenţi ai şcolilor regiunii Craiova, 8 au fost notate cu calificative nesatisfăcătoare. De o pregătire slabă în domeniul scrisului au dat dovadă şi absolvenţii şcolilor regiunilor Piteşti, Ploeşti, Timişoara, Stalin şi Bârlad.

Analizând lucrările scrise, a reeşit că cele mai multe greşeli au fost făcute la întrebuinţarea vocalelor neaccentuate, la terminaţiile substantivelor, la scrierea lui « Й » şi « Ь ». Acest fenomen nu este întâmplător. Ortogramele citate sunt de fapt unele din cele mai grele, iar însuşirea lor poate fi realizată printr'o bună organizare a exerciţiilor şi lucrărilor scrise. Pe semne,

BDD-A10165 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 09:18:15 UTC)

în practica predării limbii ruse în şcolile noastre lipseşte înlănţuirea raţională a exerciţiilor cu ortogramele respective, exerciţii în aşa fel făcute ca ele să ducă la formarea unor deprinderi trainice pentru o scriere corectă.

Marele număr de greşeli din lucrările absolvenţilor arată, nu numai că nu se duce munca pentru prevenirea greşelilor în scrisul elevilor, dar că lipseşte o activitate serioasă care să lichideze pe cele înrădăcinate deja în scrisul lor.

Ruptura dintre teorie şi practică în predarea limbii ruse — iată izvorul formalismului cunoştinţelor absolvenţilor şcolii medii. Lucru care a ieşit şi mai mult la iveală cu ocazia examenului oral.

Foarte mulţi candidaţi ştiu bine pe dinafară regulile gramaticale, dar nu sunt în stare să le aplice în practica vorbirii şi scrisului. Cum se explică aceasta?

Se pare că în structura lecţiei de gramatică prevalează elementele teoretice asupra celor practice. Cu alte cuvinte, mai mult se vorbeşte despre o regulă gramaticală, dar foarte puţin se face pentru aplicarea practică a acestei reguli. Insuşirea mecanică a regulii satisface pe mulţi profesori. Dar aceasta contravine în mod evident recomandării tovarăşului Stalin, care spune că: « . . . *gramatica este rezultatul unei îndelungate munci de abstractizare a gândirii umane, un indice al uriaşelor succese ale gândirii* ». Această indicaţie a tovarăşului Stalin pune în faţa şcolii sarcina ca studiul gramaticii, cu toate regulile şi legile ei, să desvolte gândirea elevilor, să-i înveţe să observe, să analizeze şi să compare elementele limbii, stabilind legătura între ele, să observe ceea ce este esenţial şi să tragă concluzii din cele învăţate. Numai însuşindu-şi în acest fel gramatica, elevii pot căpăta posibilitatea « *de a îmbrăca gândurile umane în învelişul material al limbii* ».

Cunoaşterea regulilor gramaticale şi aplicarea lor fără greşeli în scris şi vorbire sunt posibile numai în cazul când se stăpâneşte şi un serios bagaj de cuvinte. Tovarăşul Stalin ne învaţă că « *structura gramaticală a limbii şi fondul ei principal de cuvinte alcătuesc temelia limbii, esenţa specificului ei* ».

Dar cum cunosc absolvenţii şcolilor medii fondul principal de cuvinte al limbii ruse? Să răspundem la această întrebare cu câteva exemple. In cadrul cursurilor de pregătire în vederea examenelor de admitere, s'a putut constata că aproape 50% din candidaţi cunosc în jurul a 150—200 de cuvinte ruseşti, iar dintre acestea mai puţin de 40 de cuvinte se încadrează în fondul principal de cuvinte al limbii ruse. E clar că, înarmaţi cu un asemenea bagaj de cuvinte, elevii întâmpină greutăţi din cele mai serioase, atunci când sunt puşi în situaţia de a alcătui o frază, de a reda cu cuvintele lor conţinutul celor citite, de a conversa în cadrul unei tematici din cele mai elementare.

Este de remarcat că aceşti absolvenţi nu sunt înarmaţi în măsura cuvenită cu deprinderile cititului expresiv. Ei nu ştiu pe dinafară aproape nicio poezie, şi cu atât mai puţin fragmente din proza literară.

Aceasta indică nivelul metodic scăzut al lecţiilor de citire literară, lecţii care în majoritatea cazurilor se reduc la « citeşte-tradu ». Lipsa din vocabularul ele-

BDD-A10165 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 09:18:15 UTC)

vilor a cuvintelor literare dovedeşte că nu s'au organizat nici lecturile extraşcolare ale elevilor. Tot studiul limbii ruse se desfăşură numai pe baza manualului — a cărui calitate lasă încă mult de dorit — şi numai în cadrul celor 45 de minute ale lecţiei de limba rusă. Majoritatea şcolilor încă n'au ajuns să se convingă de eficacitatea unor forme ajutătoare în studiul limbii ruse, ca gazeta de perete în limba rusă, cercuri de conversaţie şi citire expresivă, seri literare, ş.a. In condiţiile acestea, nu e de mirare că nivelul de cunoştinţe al elevilor în domeniul limbii ruse este scăzut.

★

Toate aceste fapte ne silesc să ne întrebăm: care să fie cauzele care determină marea încetineală a îmbunătăţirii procesului predării şi însuşirii limbii ruse în şcoală?

Nu încape îndoială că una din aceste cauze o constitue faptul că problema reorganizării predării limbii ruse în lumina învăţăturii tovarăşului Stalin despre limbă a fost privită în şcolile noastre aproape exclusiv pe plan teoretic; concluzii practice însă, urmate de indicaţii cu privire la ce trebue făcut şi cum trebue făcut pentru a îmbunătăţi studiul practic al limbii ruse, n'au avut loc. Ministerul Invăţământului Public n'a ajutat pe profesorii de limba rusă cu niciun material metodic în această direcţie. Cursurile iniţiate de către Institutul pentru Perfecţionarea Cadrelor Didactice, de asemenea n'au dat nimic practic în acest sens; nu mai vorbim de activitatea cercurilor pedagogice ale profesorilor de limba rusă, care, în tematica problemelor lor, n'au socotit necesar să includă probleme menite să înveţe pe profesori cum să-şi reorganizeze activitatea în lumina învăţăturii tovarăşului Stalin.

Această lipsă a unor concluzii practice, care ar fi trebuit elaborate la timp potrivit, a dus la faptul că, în structura lecţiei de limba rusă, nu s'a ajuns încă la îmbinarea necesară între partea teoretică şi exerciţiul practic.

Inafară de aceasta, sunt de lămurit o serie de probleme, care, într'o măsură mai mare sau mai mică, împiedecă îmbunătăţirea procesului de învăţământ al studiului limbii ruse. Să ne oprim asupra fiecăreia în parte.

In momentul de faţă, şcolile au primit programe care introduc o oarecare lumină şi ordine în procesul predării limbii ruse. Aceste programe au însă o serie de neajunsuri. Astfel, ele nu delimitează decât într'o măsură foarte largă cercul de cunoştinţe pe care elevii trebue să-l dobândească în fiecare clasă. Pentru profesorii de limba rusă nu este clar, de exemplu, cât de mare trebue să fie numărul cunoştinţelor predate elevilor în cuprinsul unei teme gramaticale sau al alteia; acest lucru trebue indicat şi la studiul diferitelor capitole ale gramaticii, ca de exemplu morfologia şi sintaxa. Este ştiut că «marriştii» dădeau o mare atenţie sintaxei şi recomandau ca morfologia să fie studiată pe baza sintaxei. După cum ştim însă, în urma discuţiilor lingviştilor din U.R.S.S., morfologiei şi sintaxei le-au fost recunoscute drepturi egale. E necesar deci de lămurit

BDD-A10165 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 09:18:15 UTC)

profesorilor cum să rezolve practic studiul morfologiei şi sintaxei, ce raporturi de succesiune trebue să existe între aceste două domenii ale gramaticii limbii ruse. Judecând după cunoştinţele absolvenţilor şcolilor medii, studiul sintaxei limbii ruse sau lipseşte cu totul din curs, sau cunoştinţele în acest domeniu sunt aşa de slabe şi formale, încât nu putem spune că a existat o preocupare ca elevii să-şi însuşească în mod serios elementele sintaxei limbii ruse.

Dar oricât de bună ar fi o programă, dacă nu se institue un control serios, pentru a se asigura în felul acesta respectarea ei, rezultatele nu pot fi cele dorite.

E necesară deci activizarea organelor de control ale Ministerului, pentru a se obţine dela profesori organizarea procesului de învăţământ numai în cadrul programei şi respectarea tuturor cerinţelor şi recomandărilor ei.

In faţa profesorului de limba rusă se ridică de asemenea o serie de probleme cu caracter metodic. De pildă: în ce fel trebue explicată o regulă gramaticală, dentru ca ea să fie cât mai bine înţeleasă şi aplicată în practică de către elevi? In ce măsură trebue folosite cunoştinţele gramaticale ale elevilor din domeniul gramaticii limbii materne, pentru a întări mai mult cunoştinţele de gramatică a limbii ruse? Ce loc trebue să ocupe în sistemul orelor de gramatică exerciţiile şi lucrările practice? Acestea şi alte numeroase chestiuni se cer clarificate, dacă vrem ca profesorul de limba rusă să poată satisface cerinţele programei de stat. E clar că metodiştii Ministerului Invăţământului şi Institutul de Studii Pedagogice vor trebui să dea răspunsuri calificate la aceste întrebări.

In ajutorul profesorului de limba rusă trebue alcătuită în cel mai scurt timp o culegere de exerciţii cu caracter repetitor, pentru întărirea deprinderilor elevilor în întrebuinţarea practică a unor ortograme sau a altora. In această culegere de exerciţii ar trebui să-şi găsească loc de asemenea o serie de exerciţii, pe baza cărora să se poată organiza activitatea independentă a elevilor în clasă sau înafară de clasă.

Nu încape nicio îndoială că manualele de limba rusă pe care elevii le primesc în acest an constitue un serios pas înainte în comparaţie cu vechile manuale. Totuşi ele mai au încă serioase neajunsuri: sunt prea grele pentru nivelul elevilor noştri, sunt foarte voluminoase; raportul dintre partea teoretică şi cea practică (exerciţii) a materialului gramatical este în defavoarea părţii practice.

Intre manuale nu există continuitate şi o trecere normală dela materialul gramatical şi lexic destinat fiecărei clase în parte.

In deosebi de evidentă este ruptura dintre manualele claselor a VII-a şi a VIII-a.

Aceste neajunsuri se explică în parte prin aceea că la alcătuirea manualelor au luat parte cadre didactice rupte de practica predării limbii ruse în şcoală. In procesul activităţii colectivelor n'a fost realizată o legătură organică între ele, de aceea şi lipseşte această legătură organică între manuale.

Este necesar ca, în viitor, în colectivele de alcătuire a manualelor să intre într'un număr mai mare profesori de limba rusă legaţi de procesul practic al

BDD-A10165 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 09:18:15 UTC)

studiului limbii ruse, neînţelegând însă prin aceasta că ne putem dispensa de ajutorul metodiştilor şi al conducerii calificate din partea unui specialist în domeniul lingvisticii.

Este de dorit de asemenea ca, înainte de a se tipări manualele într'un tiraj mare, să fie experimentate într'o şcoală sau în mai multe şcoli. In felul acesta, ele ar corespunde mai mult nevoilor şcolii şi li s'ar asigura un nivel ştiinţific superior.

★

Reorganizarea studiului limbii ruse în lumina învăţăturii tovarăşului Stalin despre limbă, în faţa tuturor cadrelor didactice, angajate în acest sector de muncă, pune sarcini din cele mai importante. Un rol deosebit în acest sens revine şi Institutului Pedagogic de Limba şi Literatura Rusă « Maxim Gorchi ». Trebue spus că în problema popularizării metodelor practice de îmbunătăţire a predării limbii ruse în şcoală, contribuţia Institutului a lipsit cu desăvârşire. Lingviştii, metodiştii şi cei mai buni lectori ai Institutului îşi desfăşură activitatea lor ştiinţifică şi didactică numai în Institut, negăsind că este necesar să se preocupe şi de problemele ce privesc predarea limbii ruse în şcoală. Cine putea să dea un răspuns calificat la toate întrebările profesorului de limba rusă, dacă nu cadrele didactice cele mai bune ale Institutului ?

Nu încape nicio îndoială că, în anul şcolar care a început, Institutul va trebui să se apropie mai mult de şcoală, să-i cunoască nevoile şi greutăţile şi, în măsura posibilităţilor sale, să ajute la rezolvarea lor.

In concluzie, îmbunătăţirea predării limbii ruse în şcolile republicii noastre depinde de un complex întreg de factori, ca: ridicarea nivelului metodic al lecţiei de limba rusă, îmbunătăţirea manualelor, înarmarea profesorului de limba rusă cu îndrumări şi material metodic, preocuparea cercurilor pedagogice ale Institutului pentru pregătirea cadrelor didactice şi a specialiştilor, preocuparea Ministerului Invăţământului Public şi a Institutului « Maxim Gorchi » de problemele predării limbii ruse în şcoală.

Numai în felul acesta vom putea asigura predării limbii ruse un nivel înalt şi o vom putea transforma într'o puternică pârghie a educaţiei comuniste a oamenilor muncii din Patria noastră.

BDD-A10165 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 09:18:15 UTC)